

KADIN GİRİŞİMCİLERİN ALGILANMA FARKLILIKLARI: SAKARYA ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Rana ÖZEN KUTANIS*

1980'lerden itibaren hızlı bir gelişme gösteren girişimcilik anlayışı, son teknolojik gelişmeler ve ekonomik beklentiler sayesinde daha da güç kazanmıştır. Kültürel beklentilerdeki ilerlemelerle desteklenen 'girişimcilik kültürü', girişimcilerin toplumdaki statülerini de yükseltmiştir. Girişimci, bir üretim fikrini, bir ekonomik birime dönüştürebilen kişidir. Girişimcilik kavramı; bir faaliyeti ya da işletmeyi kâr amacıyla kullanmak anlamına gelir. Girişimcilik temelde talep, hükümetin etkisi, özel sektörün etkisi ve siyasi etkiler olmak üzere dört ana faktörün ürünüdür. Bu faktörlerin oranı girişimciliğin türüne göre değişiklik gösterir (Chicken, 2002:33). Girişimcilik risk almayı ve yeniliğe açık olmayı gerektirmektedir.

Girişimciler kendilerini ayırt edici bir takım özelliklere sahiptirler. Girişimcilerin bu özellikleri teknik, yönetsel ve kişisel beceriler olmak üzere sınıflandırılmaktadır (Özen Kutanis, 2006: 6-7): *Teknik Beceriler*: Yazma, sözlü iletişim, çevreyi izleme, teknik yönetim, teknoloji, dinleme, organize etme becerisi, şebeke oluşturma becerisi, yönetsel tarzlar, antrenör türü liderlik, ekip oyuncusu olma. *Yönetim Becerileri*: Planlama ve amaç oluşturma, karar verme, insan ilişkileri, pazarlama, finansman, muhasebe, yönetim, kontrol, müzakere, büyümeyi yönetmek. *Kişisel beceriler*: İçsel kontrol odağına sahip olmak, disiplinli olmak, risk almak, yenilikçi olmak, değişime dönük olmak, sabırlı olmak, vizyon sahibi bir lider olmak, değişimi yönetme yeteneği.

Girişimciler, toplumda etkili, olumlu ve kayda değer kişiler olarak görülmektedir. Bazı yazarlar girişimi başlatmak için yeterince ekonomik güle sahip olanları girişimci olarak değerlendirirken, bazıları ise buna 'bağımlı' girişimcileri de dâhil etmektedir (Moore, 1990; Lee-Gosselin, 1990). Bu açıdan bakıldığında, bağımsız, bağımlı veya 'gizli' girişimci (Dhaliwal, 2000) kavramları ile karşılaşılmaktadır. Kadın girişimcilerin genellikle, eşleriyle ortak girişimlerde bulunduğu veya aile şirketlerinde çalıştıkları görülmektedir (Barret ve diğerleri, 1996). Yapılan çalışmalarda, girişimcilerin ebeveynlerinin de genellikle işveren veya serbest meslek sahibi girişimci olduğu belirlenmiştir (Belcourt, 1990; Dhillon ve Poduwal, 1993).

Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü

Türkiye'de erkekler, kadınlardan daha fazla iş kurmaktadır ve kadınların iş kurmada ve girişimcilik konularında erkeklerden daha farklı roller üstlendiği bilinmektedir. Yapılan gözlemlere göre, kadın girişimcilerin kurdukları işletmeler, sınırlı sayıda sektörde yoğunlaşan (Aslesen, 1998; Spilling ve Jordfald, 1996), görece daha küçük ve büyüme eğilimleri düşük olan işletmelerdir. Buna karşılık erkek girişimci, çok daha farklı sektörlerde faaliyet gösterebilmektedir (Spilling and Jordfald, 1996; Özen Kutanis, 2003).

Erkeklerin girişimcilik ile ilgili alt yapılarının ve geçmiş deneyimlerinin kadınlardan daha fazla olduğu, kadın girişimcilerin genellikle işletmelerin kuruluşunda hazırlıklı olmadıkları ve bu nedenlerle de erkeklerle nazaran daha fazla risk üstlenmek zorunda kaldıkları sonucuna varmışlardır. Ayrıca genellikle sınırlı sayıda sektörde faaliyet gösterebilen başarılı kadın girişimcilerin daha çok diğer kadınlara hizmet vermeye çalışan ve onların sorunlarını çözmelerinde rol modellğini üstlenen kadınlar oldukları da saptanmıştır (Watkins ve Watkins, 1984). Özellikle kadın girişimcilerin firmaların kuruluş aşamalarında veya kendilerinin işe başladıkları dönemlerde iş ile ilgili beklentilerini düşük seviyede tuttukları ve bu yolla da hayal kırıklığına uğramadıkları gibi, tatmin hissine bile ulaşabildikleri belirlenmiştir (Cooper ve Artz, 1995).

Söz konusu farklılıkların toplumda üstlenilen rollere, gelenek ve göreneklere (Miskin ve Rose, 1990) veya insan hayatının çeşitli evrelerindeki ihtiyaçlarının değişmesine (Simpson, 1993; Stoner ve diğ., 1990) bağlı olabileceği de düşünülmüştür. Önemli bir ayrım olarak erkek girişimcilerin ekonomik beklentilerinin, kadın girişimcilerin ise kişisel beklentilerinin ön planda olduğu (Özen Kutanis, 2003); buna bağlı olarak da kadın girişimcilerin erkeklerle nazaran daha fazla sosyal desteğe ihtiyaç duydukları, ama yine de kadın girişimcilerin erkek girişimcilere göre daha yüksek girişimcilik özelliklerine sahip olduklarını düşündükleri belirlenmiştir (Ljunggren ve Kolvereid 1996).

Kadın Girişimciler

Kadın girişimci olmak, kadına çalışma biçimlerine kıyasla daha fazla özerklik, özgür hareket etme, bağımsızlık ve kişisel özgürlük (Özen Kutanis ve Hancı, 2004) imkânı verir. Bunların yanı sıra işine yönelik kısa ve uzun vadeli planlar yapma, kaynakları optimum kullanma, insanlar arası ilişkileri kurma ve sürdürme, deneyimlerini aktarma gibi becerilere sahip olabilmek açısından girişimci kadın olmak diğer çalışma biçimlerinden farklılaşmaktadır (Ecevit, 1993). Bu arada kadın girişimcilerin sayısında da ciddi bir artış görülmektedir (Ljunggren, ve Kolvereid, 1996).

Son yıllarda kadın girişimcilerin sayısı gittikçe artmakla birlikte, işletmelerin kuruluş aşamalarında kadın girişimcilerin farklı rollerinin olduğu bilinmektedir. Girişimci kadınların genellikle ya küçük çaplı işletmelerin ya da gelişme imkânı az olan firmaların kurulma aşamalarında rol oynadıkları görülmektedir (Dwyer ve diğ., 2003).

Girişimci kadınların psikolojik özelliklerini, güdülerini ve ilham kaynaklarını inceleyen araştırma sonuçlarına göre, kadınların girişimci olmalarındaki güdüler sırasıyla: hırslı olmak, kendi ilgi alanının peşinde koşmak, bağımsızlık, finansal zorunluluklar, konforlu bir yaşam düzeyi, meşgul olma arzusu, konforlu ikili bir rol, yatırım ve istihdam yaratma isteğidir (Dhillon, 1993). Bunlara iş tatminine ulaşmak, kendini gerçekleştirmek, fırsatları değerlendirmek, para kazanmak, statü ve prestij kazanmak, güç kazanmak, ekonomik gereklilikler ve kariyer güvenliği gibi güdüler de eklenebilir (Hisrich, 1989).

Bowen ve Hisrich (1986), girişimci kadınların özelliklerini araştırdıkları bir çalışmada, girişimci kadınların özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamışlardır:

* Sakarya Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü

Eğitim seviyeleri genel olarak yüksektir, kontrol alanları ve organizasyonları oldukça geniştir, daha kararlı ve diğer kadınlara göre daha erkeksidirler, büyük olasılıkla girişimci bir aileye sahiptirler, genellikle ailenin tek ya da ilk çocuğudurlar, erkeklerin egemen oldukları çalışma alanlarına fazla ilgi duymazlar, evliliğe ve aile kurmaya sıcak bakarlar, genellikle büyük hacimli bir işletmeye sahip değildirlir, işleri ile ilgili eğitimlere ihtiyaç duyarlar.

Girişimcilerin iş tatminleri ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda girişimcilikte maddi kazanç yanında kişinin yapmak istediği işle meşgul olma fırsatını bulabilmesi, esnek çalışma saatlerinde ve istediği koşullarda çalışabilmesi gibi avantajlar üzerinde durulmaktadır. Bunların yanında eğer kuruluş aşamasındaki beklentiler sınırlı tutulursa, işin sonunda elde edilen düşük bir performansla bile tatmin duygusuna ulaşabileceği gibi farklı bir yaklaşımla da karşılaşmaktadır. Bunun yanında kadın girişimcilerin özellikle firma sahipliği ile tatmin düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Kadın girişimcilerin müşterileri ve çalışanları ile iyi bir etkileşim içinde oldukları için firmalarının performansını arttırabilme ihtimallerinin yüksek olabileceği de düşünülmektedir.

Yapılan araştırmalarda kadın girişimcilerin finansal güvenliklerini sağlamakla birlikte, hem ev hem de iş dünyasındaki işlerini dengeleyemeyecekleri (Cooper ve Artz, 1995), belirli sektörlerde faaliyet gösterebilecekleri, bankalardan kredi bulmakta zorlanabilecekleri (Buttner ve Rosen, 1988), müşteriler tarafından doğru algılanamayacakları (Özen Kutanis ve Bayraktaroğlu, 2002b) ve benzeri konularda sorunlarla karşılaşabilecekleri belirlenmiştir.

Türk halkının kadın girişimcilere bakış açısı ve onları algılamaları, kadınların Türk toplumundaki yerinden etkilenmektedir. Bu algılama biçiminden de dolayı olarak kadın girişimciler etkilenmekte ve kendilerini ifade edebilmeleri, belli engellere takılarak güçleşebilmektedir (Özen Kutanis ve Bayraktaroğlu, 2002a).

Türkiye’de girişimci kadınların eğitim düzeyleri incelendiğinde çoğunlukla orta eğitime sahip oldukları, fakat üniversite mezunlarının da dikkat çekici oranda olduğu anlaşılmaktadır. Girişimci kadınların, eğitim sorununu yavaş yavaş aşmaya başladıkları ve eğitim düzeylerinin erkek girişimcilerden daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Türkiye ve ABD, girişimci olma sürecindeki eğitim faktörleri açısından karşılaştırıldığında, Türkiye’de hayat şartlarının zor olması ve ekonomik nedenler dolayısıyla eğitimin yarıda bırakıldığı ve aile mesleğinin devam ettirildiği görülmektedir. İş tecrübesi ise deneme yanılma yoluyla kazanılmaktadır (KSSGM, 2000).

Kadın Girişimci Tipleri

Goffee ve Scase (1985) iki faktöre dayalı olarak dört farklı girişimci kadın tipini tanımlamıştır. Bu faktörlerden ilkinde göre girişimci kadınlar bireysellik ve kendine güven ilkelerini benimseyen geleneksel girişimcilik eğilimindedirler. Diğer faktör de girişimci kadınların erkeklerin astı konumunda olmayı kabullenen geleneksel cinsiyet rolünü içermektedir. Anlaşılacağı gibi bu iki faktör aslında girişimci kadınların bulunabilecekleri iki uç konumu temsil etmektedir. Bu iki ucu belli skala içerisinde, dört kadın girişimci tipi tanımlanmaktadır.

Bunlardan ilki, hem girişimcilik ideallerini hem de geleneksel cinsiyet rollerini üstlenen ve ikisini de aynı ölçüde yerine getirmeye çalışarak iş-aile görevlerini dengeleyen ve işini de fazla büyütmeyi düşünmeyen ‘geleneksel girişimci’ tipidir. Geleneksel girişimci tipinde olan girişimci kadınlar çoğunlukla konuk evi, sekreterlik, bakım ajansı, restoran, yemek fabrikası ve kuaför salonuna sahip olmaktadır.

İkinci olarak belirtilen tip ise, girişimcilik ideallerini geleneksel cinsiyet rollerinin çok daha üstünde tutan ve işletmesinin büyümesini öncelikli hedefleri arasına koyan ‘yenilikçi girişimci’ tipidir. Bu kategoriye dâhil olan kadınlar, daha çok savaş sonrasında büyüyen ve yüksek okul mezunu kadınların istihdam edildiği alanlarda, pazar araştırmaları, reklâm, halkla ilişkiler ve basın işlerinde çalışmaktadırlar.

Üçüncü girişimci kadın tipi, geleneksel cinsiyet rollerini girişimcilik ideallerinin üstünde tutan ve adeta girişimciliği yan işmiş gibi gören ‘evcimen (domestik) girişimci’ tipidir. Bu gruba dâhil olan kadınlar müşterilerle düzenli, uzun vadeli ve küçük ölçekli işler yapmaktadırlar. İşlerini büyütme ya da sektörde söz sahibi olmak gibi bir kaygıları yoktur. Onlar için evlerindeki düzen ve çocuklarının iyi bir şekilde yetiştirilmesi, her şeyin önünde yer almaktadır.

Son olarak da iş-aile dengesini kurmaktan çok kadınların ikinci plana itilmelerini önlemeye çalışan ve işini de bu amaca hizmet eden bir araç olarak görerek organize eden ‘radikal girişimci’ tipi tanımlanmıştır. Bu durumda girişimler kadın hareketleriyle ilişkili, basın, yayın, perakende satış, eğitim ve küçük ölçekli imalat gibi çeşitli alanlarda olmaktadır (Özen Kutanis, 2006).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma için özellikle Türkiye’nin doğusu ile batısı arasında bir geçiş niteliği taşıyan Sakarya ve Kocaeli çevresi seçilerek, buradaki kadın girişimcilerin kendilerini ve erkek girişimcilerin kendilerini nasıl algıladıklarını düşündükleri belirlenmeye ve aradaki farklılıklar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi ve Örneklemi

Araştırma, nitel özelliklere sahiptir. Nitel araştırmada söz konusu bölgede faaliyet gösteren kadın girişimciden derinlemesine mülakatı kabul eden 80 kişi ile görüşülmüş ve detaylı verilerin elde edildiği mülakatlar, içerik analizi yöntemi (Holsti, 1969; Luborsky, 1994) ile incelenerek değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan kadın girişimcilere paydaş (stakeholder) analizi (Burgoyne, 1994) ve iz sürme (trace) yöntemi (Hornby ve Symon, 1994) kullanılarak ulaşılmıştır. Burada öncelikle paydaş analizi ile girişimcilik süreçleri hakkında bilgi sahibi olan girişimciler belirlenmiştir. Bilgi sahibi olduğu düşünülen ilk girişimciyle görüştükten sonra, aynen iz sürme gibi, o girişimcinin ya da elde edilen bilgilerin ışığında belirlenen diğer bir girişimciye ulaşılarak mülakat listesi tamamlanmıştır. Araştırmada bilgi alınan girişimciler, yaklaşık olarak aynı bilgileri vermeye başladıklarında, doyum noktasına ulaşılmış olduğu düşüncesi ile mülakatlara son verilmiştir. Her bir kadın girişimci ile ayrı ayrı ve yüz yüze derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Kısıtları

Araştırma, sadece Sakarya ve Kocaeli çevresinde faaliyet gösteren girişimcilerle, kısıtlı bir sürede gerçekleştirilmiştir. Deneklerin her sektörden seçilmesine gayret edilse de kadın girişimcilerin belirli sektörlerde faaliyet göstermeleri, araştırmanın kısıtlarındandır. Ayrıca söz konusu bölgenin Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında yer alması nedeniyle, görüşülen girişimcilerin sorulara çok farklı bakış açılarından (modern ve geleneksel) cevaplar verdikleri de belirtilmelidir.

Araştırmanın Bulguları

Demografik Bulgular

Görüşülen kadın girişimcilerin %55'i evli, %42,5'i 31-50 yaş aralığında, %57,5'i üniversite ve yüksek lisans mezunu, %51,25'inin çocuğu yok, %13,75'inin tek çocuğu var, %50'sinin girişim tecrübeleri beş yıldan daha az, %37,5'inin aylık geliri 1001-2000 TL. aralığında, %41,25'i de haftada 41 ile 50 saat arasında çalışan kişilerdir.

		n	%
MEDENİ DURUM	Eyveli	44	55
	Bekar	36	45
YAS	-30	25	31,25
	31-50	34	42,5
	51+	21	26,25
EĞİTİM	ilkokul	4	5
	ortaokul	6	7,5
	lise	24	30
	üniversite+YL	46	57,5
ÇOCUK	Yok	41	51,25
	1 tane	11	13,75
	2 tane	22	27,5
	3+	6	7,5
GİRİŞİM TECRÜBESİ	- 5 yıl	40	50
	6- 10 yıl	21	26,25
	11 + yıl	19	23,75
AYLIK KAZANÇ	- 1000 TL	18	22,5
	10001- 2000 TL	30	37,5
	2001- 3000 TL	14	17,5
	3001 + TL	18	22,5
HAFTALIK ÇALIŞMA SAATI	21- 30	7	8,75
	31- 40	15	18,75
	41- 50	33	41,25
	51 +	25	31,25

Araştırma kapsamına alınan kadın girişimcilerin faaliyette buldukları sektörleri ile ilgili elde edilen bulgulara göre girişimci kadınların %2,5'i ağır sanayide, %47,5'i hafif sanayide (tekstil, mobilya, butik, terzi), %38,75'i sağlık ve hizmet sektöründe (bayilik, güzellik salonu, kuaför, zayıflama merkezleri, doktor, eczacı, mali müşavir, avukat, taşımacılık), %11,25'i de eğitim sektöründe (dershane, yetenek kursları, sürücü kursu, kreş) faaliyet göstermektedir.

Kadın Girişimcilerin Algılama Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Kadın girişimcilere hem kendilerini nasıl algıladıkları ham de erkek girişimcilerin kendilerini nasıl algıladıklarına yönelik sorular sorulmuştur. Bu bağlamda kadın girişimcilerin kendilerini erkek girişimcilere kıyasla daha farklı algıladıkları sonuçları elde edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan kadın girişimcilerin kendi girişimlerini ve erkek girişimcilerin kendilerini nasıl algıladıklarına yönelik farklılıklar belirlenmiştir.

	Kadın Girişimciler	Erkek Girişimciler
Erkeklerin iş tecrübeleri kadınların iş tecrübelerinden daha fazladır	-	+
Kadın girişimcilerin çocuk ve evle ilgili sorumlulukları, işlerinden daha önemlidir	-	+
Kadınların girişimcilik yapmaları ve bir iş kurabilmeleri oldukça zordur	-	+
Kadınlar, daha serbest çalışabilecekleri, evlerine zaman ayırabilecekleri için iş kurar	-	+
Kadınlar yanlarında erkeklerle nazaran daha fazla eleman çalıştırırlar	-	+
Kadınların iş kurabilecekleri sektörler sınırlıdır	-	+
Kadın girişimcilerin emeklerinin karşılığını alabilmeleri oldukça zordur	+	-
Girişimciler daha özgür ve bağımsız çalışabilirler	+	+
Girişimciler yetenek ve tecrübelerini daha kolay gösterebilirler	+	+
Girişimciler, kendilerini gerçekleştirme imkânına daha çok sahiptirler	+	+
Girişimciler, bir şeyleri başarabilmenin verdiği tatmin hissini daha çok tadarlar	+	+
Yakın çevrem benim de yeni bir iş kurabileceğime inanmış ve teşvik etmiştir	+	+
Kadın girişimciler bireysel beklentileri, erkekler ise ekonomik noktaları önemserler	-	+
Kadınların girişim becerileri ve kontrol hâkimiyetleri erkeklerden daha azdır	-	+
Kadın girişimciler erkeklerle oranla iş dünyasıyla ilgili daha çok bilgiye ihtiyaç duyarlar	-	+
Kadın girişimciler erkeklerle nazaran sosyal güveni daha çok önemserler	+	+

Kadın girişimciler erkeklerin iş tecrübelerinin kadınların iş tecrübelerinden daha fazla olduğunu düşünmezken, erkek girişimcilerin bu görüşte olduklarını vurgulamışlardır. Kadın girişimciler ev ve çocukları ile ilgili sorumluluklarına da girişimlerine de önem verdiklerini ve her ikisini dengeleyebildiklerini düşünürlerken, erkek girişimcilerin kendileriyle aynı fikirde olmadıklarını düşündüklerini vurgulamışlardır. Kadınların her girişimci gibi belli başlı zorluklarla karşılaştıklarını düşünürlerken erkek girişimcilerin bu konuda olduklarını söylemişlerdir. Erkek girişimcilerin kadınların daha serbest çalışmalarına ve evlerine zaman ayırmalarına olanak tanıdığını zannettikleri için

girişimciliği tercih ettiklerini düşündükleri belirtilmiştir. Kadın girişimcilere göre, yanlarında gerekli olduğu kadar eleman çalıştırırken bu ihtiyaçların erkek girişimcilere normalden fazla eleman çalıştırdıklarının düşünüldüğünü belirtmektedirler. Kadın girişimciler iş kurabilecekleri sektörlerinin çok sınırlı olduğunu düşünmezken, erkek girişimcilerin bu konuda olduklarını ve kadın girişimcilerin her sektöre girmelerinin kolay olmayacağını düşündüklerini vurgulamışlardır.

Kadın girişimciler, emeklerinin karşılığını alabilmelerinin oldukça zor olduğunu, girişimcilerin daha özgür ve bağımsız çalışabileceklerini, girişimcilikte yetenek ve tecrübelerini daha kolay gösterebileceklerini, girişimcilerin kendilerini gerçekleştirme imkânına daha çok sahip olduklarını, bir şeyleri başarabilmenin verdiği tatmin hissini daha çok tadabileceklerini ve yakın çevrelerinin iş kurma konusunda kendilerine inandığını ve desteklediğini düşünmektedirler. Erkek girişimcilerin sadece kadınların değil tüm çalışanların emeklerinin karşılığını almakta zorlanacaklarını düşündükleri, girişimcilikle ilgili diğer kanılarda da kendilerine katılabilecekleri belirtilmiştir.

Kadın girişimcilerin bireysel beklentileri, erkeklerin ise ekonomik noktaları önemseyecekleri kanısı kadın girişimciler desteklemeyen, erkek girişimcilerin bu konuda oldukları düşünülmektedir. Benzer şekilde Kadınların girişim becerileri ve kontrol hâkimiyetlerinin erkeklerden daha az olduğunu erkek girişimcilerin onaylayabileceği ama kadın girişimcilerin kesinlikle bu görüşte olmadıkları vurgulanmıştır. Kadın girişimcilerin erkek girişimcilere oranla iş dünyasıyla ilgili daha çok bilgiye ihtiyaç duyacakları konusunda bir ayrıma katılmayarak her girişimcinin böyle bir bilgi ihtiyacının olduğu üzerinde durulmuştur. Erkek girişimcilerin sahip oldukları sosyal ağlar ve birbirleri arasında kurdukları sıkı iletişimden dolayı kadınların bu ağın dışında kalmalarından kaynaklanan bir bilgi eksikliğinin olduğunu düşünebilecekleri belirtilmiştir.

Kadın girişimciler sosyal güveni önemsediklerini ve erkek meslektaşlarının da bu konuda olabileceklerini belirtmiş, girişimcilerin çoğunlukla erkek olmalarından kaynaklanan bir güven arayışında olduklarını ve bunu da kadın girişimcilerin aralarında kuracakları kuruluşlar ve birlikler sayesinde daha fazla temin edebileceklerini vurgulamışlardır.

Sonuç

Elde edilen sonuçlara göre girişimci kadınlar evli, çocuksuz ya da az çocuklu, genellikle girişimci veya yönetici ailelerden gelen, iyi eğitilmiş, aileleri tarafından desteklenen ve teşvik edilen, girişimcilik konusunda kendilerine güvenen kişilerdir. Girişimlerinin kuruluşu ile ilgili olarak arkadaşları ile birlikte başlamayı düşündükleri için, çalıştıkları işlerinden tatmin olmayıp ayrıldıkları için, daha esnek ve bağımsız bir iş ortamı için, kamusal alana girmek istemedikleri için girişimlerini kurduklarını belirtmişlerdir. Girişimlerinden önce ev kadını olanların sayısı oldukça fazladır. Ayrıca, daha çok geleneksel ve evcimen kadın girişimci tipinde olan kişilerdir. İş ve ev ile ilgili sorumluluklarını dengelemeye çalışan geleneksel, evdeki sorumluluklarının işlerinden daha önde geldiğini ifade eden evcimen girişimci kadın tipleri, söz konusu örnekleme yer alan kişilerin bu konudaki genel eğilimlerini de

göstermektedir. Bu durum, toplumsal rol algılamalarının ve buna bağlı olarak yetiştirilmiş olmanın getirdiği bir sonuç olabilir.

Yürütülen araştırmada, kadın girişimcilerin genel girişimcilik ile ilgili noktalarda erkek girişimciler gibi düşündükleri, sadece girişimcilikte cinsiyet faktörü ile ilgili konularda erkek girişimcilerden farklılık arz ettiklerine yönelik bulgulara ulaşılmıştır.

Girişimci kadınların belki de girişimcilikte cinsiyet faktöründen kaynaklanabilecek dezavantajları avantaja çevirebilmek adına, öncelikle kadınlara uygun alanlarda faaliyet gösterdikleri ve bu alanlarda erkek rakiplerinden de öne geçebildikleri saptanmıştır.

Girişimlerin kurulması aşamasında karşılaşılan problemlerin başında sermaye temini, bürokratik prosedürler ve tecrübesizlik gelmektedir. Girişimlerin sürdürülmesi aşamasında ise pazardaki talep yetersizliği, borç ve vergi ödemeleri sorun olarak belirmektedir. Söz konusu sorunlara hem kadın hem de erkek girişimciler maruz kalmaktadırlar. Kadın girişimcilerin sorunlarla baş edebilmeleri için özel bir fonla, özel kredi imkânları ya da vergi indirimi ile desteklenmeleri; girişimciler arası iletişim ağlarına dâhil olabilmeleri; KAGİDER (Kadın Girişimciler Derneği) bünyesinde oluşturulmuş olan Kadın Fonu'ndan yararlanmada özellikle mikro girişimci kadınlara öncelik verilmesi; bu dağılım sırasında tarafsızlık, şeffaflık ve uzmanlık gibi ilkelerin güdülüyor olması önemli adımlar olarak görülmektedir.

Kaynakça

- Aslesen, S. (1998). Does gender make a difference in entrepreneurship?. 10th *Nordic Conference on Small Business Research*. June 15-16. Norway.
- Belcourt, M. (1990). A Family Portrait of Canada's Most Successful Female Entrepreneurs, *Journal of Business Ethics*, 9: 435-438.
- Burgoyne, J. G. (1994) 'Stakeholder Analysis', in C. Cassell and G. Symon (eds) *Qualitative Methods in Organisational Research: A Practical Guide*, 187-207. London: Sage.
- Buttner E. H. ve Rosen B. (1988). Bank loan officers' perceptions of the characteristics of men, women, and successful entrepreneurs, *Journal of Business Venturing*, Summer,3(3):249-258
- Chicken, C. J. (2002), "Yönetim ve Girişimcilik", *Epsilon Yayınları*, 1.b.,Nisan.
- Cooper, A. C. ve Artz K. W. 1995. Determinants of satisfaction for entrepreneurs, *Journal of Business Venturing*, November, 10 (6): 439-457.
- Dhaliwal, S. (2000). Entrepreneurship - a Learning Process: the Experiences of Asian Female Entrepreneurs and Women in Business, *Education and Training*, 42(8): 445-452.
- Dhillon, P.K. (1993), *Women Entrepreneurs-Problems & Prospects*, Blaze Publishers & Distributors, s. 86-87.
- Dhillon, P. K. ve Poduwal, G. (1993). *Personality, Stress and Coping Mechanism of Women Entrepreneurs, in Women Entrepreneurs: Problems and Prospects*, Ed. By Paramjeet Kaur Dhillon, New Delhi: Blaze Publishers.

- Dwyer S., C. R. Orlando ve K. Chadwick (2003), "Gender diversity in Management and Firm Performance: the influence of growth orientation and organizational culture", *Journal of Business Research*, 56:1009-1019.
- Ecevit, Y. (1993), "Kadın Girişimciliğinin Yaygınlaşmasına Yönelik bir Model Önerisi", Kadın Girişimcilik Özendirme ve Destekleme Paneli, Alpar Altınel (ed.) içinde, Bildiriler ve Tartışmalar", *Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Eğitim Serisi*, Yayın No:74, 25 Mayıs, Ankara.
- Goffee, R. ve Scase, R. (1985). *Women in Charge: The Experiences of Female Entrepreneurs*. Allen & Ulvin. London. United Kingdom.
- Hisrich, R. D. (1989), *Women Entrepreneurs: Problems and Pre-Scriptions In The Future, Women-Owned Businesses*, Praeger Publishers, United States.
- Hisrich, R. D. ve Brush, C. G. (1983). " The woman entrepreneur. Implications of family, educational, and occupational experience". *Frontiers in Entrepreneurship Research*. Wellesley, MA: Babson College. United States.
- Holsti, O. R. (1969). *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*. Menlo Park, CA: Addison-Wesley.
- Hornby, P. and Symon, G. (1994) 'Tracer studies', in C. Cassell and G. Symon (eds) *Qualitative methods in Organisational Research: A Practical Guide*, 167-186. London: Sage.
- Lee-Gosselin, H. and Grise, J. (1990). Are Women Owner-Managers Challenging our Entrepreneurship?, *Journal of Business Ethics*, 9: 423-433.
- Ljunggren, E. ve Kolvereid, L. (1996). New Business Formation: Does Gender Make a Difference?, *Women in Management Review*, 11(4): 3-12.
- Luborsky, M. R. (1994) *Qualitative Research in Ageing Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miskin, V. ve Rose, J. (1990). "Women entrepreneurs: factors related to success", in Churchill, N.C., Bygrave, W.D., Hornaday, J.A., Muzyka, D.F., Vesper, K.H. and Moore, D. P. (1990). An Examination of Present Research on the Female Entrepreneur- Suggested Research Strategies for the 1990s, *Journal of Business Ethics*, 9: 275-281.
- Özen Kutanis, R. and S. Bayraktaroğlu, (2002a), "Crosscheck of the Perceptions on Women Entrepreneurs in SMEs", *Small Business and Entrepreneurship Development Conference*, 15-16 April, University of Nottingham, England:350-356.
- Özen Kutanis, R ve S. Bayraktaroğlu, (2002b), Anadolu Sanayiinin Gelişmesinde Bayan Girişimciler, *II. Orta Anadolu Kongresi*, Niğde:321-332.
- Özen Kutanis, R. (2003), "Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü: Kadın Girişimciler", *11. Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi*, 22-24 Mayıs, Kocatepe Üniversitesi, Afyon:59-69.
- Özen Kutanis, R. ve S. Bayraktaroğlu (2003), "Female Entrepreneurs: Social Feminist Insights for Overcoming the Barriers", *3rd International Conference on Critical Management*, 7-9 July, Lancaster, England.
- Özen Kutanis, R. ve A. Hancı (2004), "Kadın Girişimcilerin Kişisel Özgürlük Algılamaları", *3. Bilgi-Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, Eskişehir: 457-464.
- Özen Kutanis, Rana.(2006). *Girişimci Kadınlar*, İstanbul: Değişim Yayınları.
- Simpson, S.M. (1993). *Women Entrepreneurs, Women at Work: Psychological and Organizational Perspectives*, Editors: Jenny Firth-Cozens and Michael A. West, Philadelphia: Open University Press.
- Spilling, O.R. ve Jordfald, B. (1996). The urban-rural dimension of new firm formation. Paper for the 9th Nordic Conference on Small Business Research, Lillehammer. Norway.
- Stoner, C.R., Hartman, R.I. ve Arora, R. (1990). "Work-home role conflict in female owners of small businesses: an exploratory study", *Journal of Small Business Management*, 28(1):30-38.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) (2000), "Türkiye'de Kadınlara Ait Girişimlerin Desteklenmesi", Ankara.
- Watkins, D. S. ve Watkins, J. (1984). The female entrepreneur: her background and determinants of business choice, some British data, *International Small Business Journal*, 2 (4): 21-31.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI - DİSİPLİNLERARASI
KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ
05-07 MART 2009

SAKARYA UNIVERSITY
INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY
WOMEN STUDIES CONGRESS
March 05th-07th, 2009

KONGRE BİLDİRİLERİ
I. CİLT

Destekleyen Kuruluşlar

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI - DİSİPLİNLERARASI
KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ

SAKARYA UNIVERSITY
INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY
WOMEN STUDIES CONGRESS

I. CİLT

SAKARYA 2009

75-7988-45-8
75-7988-46-5

Uluslararası – Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi
Kongre Bildirileri – I. Cilt

Yayına Hazırlayanlar:

Prof. Dr. Binnaz BAYTEKİN
Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN
Yrd. Doç. Dr. Gülsemin HAZER
Yrd. Doç. Dr. Dilek AYGİN
Yrd. Doç. Dr. Neşide YILDIRIM
Yrd. Doç. Dr. Meryem HAYIR
Okt. Fatih ŞİMŞEK

ISBN: 978-975-7988-45-8
978-975-7988-46-5

Uluslararası – Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi'ne ait kongre bildirileri kitabının tüm yayın hakları, Kongre Düzenleme Kurulu'na aittir. Kitaptaki yazılardan yazarları sorumludur.

Baskı : Sakarya Üniversitesi Basımevi

Kapak : Hakan YALÇINER

İletişim Adresi:

Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü
Esentepe Kampüsü
54187 Sakarya

Tel.: 0 264 – 295 61 72

e-mail: kadinkongre@sakarya.edu.tr

AÇIKLAMA:

05 – 07 Mart 2009 tarihlerinde Sakarya Üniversitesi'nde düzenlediğimiz "Uluslararası – Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi" 'nin bildirileri 3 ciltte yayınlanmıştır.

I. Cilt: Açılış Konuşmaları, Çalışma Yaşamı, Girişimcilik, Toplumsal Cinsiyet ve Sivil Toplum Kuruluşları konularını içermektedir.

II. Cilt: Edebiyat, Medya, Müzik, Sanat ve Eğitim konularını içermektedir.

III. Cilt: Göç, Kent, Hukuk, Şiddet, Siyaset, Sağlık konularını ve yabancı dilde yazılan bildirileri içermektedir.

Değerli Katılımcılarımızın bildirileri konuları ile ilgili ciltte yayınlanmış ve kendilerine gönderilmiştir.

Doç.Dr. Meltem ONAY, Seniye GEYİKÇİ Çadın Girişimcilere Yönelik "Strateji Geliştirmede", Yerel Yönetimlerle İşbirliği İçinde Olmak, Mümkün Mü?	240
Yrd.Doç.Dr. Nilüfer NEGİZ, Yrd.Doç.Dr. Kürşat ÖZDAŞLI, Arş.Gör. Gökhan ÖZKUL, Arş.Gör. Ali Murat ALPARSLAN Girişimcilik Özellikleri ve Tipleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları: SDÜ-İİBF Araştırması	247
Doç. Dr. Rana ÖZEN KUTANİS Kadın Girişimcilerin Algılanma Farklılıkları: Sakarya Örneği	258

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Selma KOÇ AKGÜL, Sinem SIKLON Depremde Kadının Özel Alandan Kamusal Alana Geçiş Süreci ve Sivil Toplum Kuruluşları	271
Tülay GÖRÜ Avrupa Birliği Bilim Politikaları Çerçevesinde Uzaktan Eğitim Alanında Kadın	287
Öğr. Gör. Zuhale EROL 4. Kuvvet Medyada Topuk Sesleri (Sakarya Yerel Medya Örneği)	293
Öğr.Gör.Zuhale EROL STKLAR Da Kadın Kokusu Var... (Sakarya Örneği)	301

TOPLUMSAL CİNSİYET

Cengiz UFUK, Meryem HAYIR Sakaryada Kadın İstihdamı ve Sanayinin İş Gücü Talepleri	309
Deniz ÇÜRÜK Kadın Tarihine Bakış ve Tarihi Evreleri	320
Arş. Gör. Deniz ŞAHİN Feminizm ve Devlet Bütçesi: Türkiye'de Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Olasılığı Üzerine Bir Değerlendirme	327
Yrd. Doç. Dr. Didem GÜRSES Kadın ve Yoksulluk	336
Ehlinaz TORUN, Nilgün ŞENER Toplumsal Yaşamda Ekonomik Anlamda Kadın Görselliğinin Kullanımı	344
Yrd. Doç. Dr. Elif Asude TUNCA, Öğrt. Gör. Yasemin KILINÇARSLAN Kırgız Filmlerinde Kadın İmajı	354

Yrd. Doç. Dr. Funda KIZILER Geçmişten Günümüze Türkiye'de ve Batıda Kadın Hareketleri	368
Arş. Gör. İlke ORUÇ Gri Alanlarda Yüzmek: Feminist Etik İle İş Etiği Uyumlaştırılabilir Mi?	380
Mualla YILMAZ, Nurcan KOLAÇ, Rana ÇAVUŞOĞLU İngiliz Kadınları ve Türk Kadınları Kadınlığı Nasıl Algılıyor?	388
Dr. Murat TEK Kadının Değişen Konumu; Modernleşme Kuramı ve Yansımaları Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım	397
Doç. Dr. Mustafa ARSLAN Sosyalleşme Toplumsal Cinsiyet ve Din Geç Ergen Kızlarda Dini Sosyalleşmeyi Etkileyen Faktörler	407
Prof. Dr. Müzeyyen GÜLER Yurt Dışı Göç Ortamında Kadınlar	419
Doç. Dr. Nesrin KULA, Sibel KULA Ev-İçi Alan ve Kamusal Alan Çatışması: Afyon Kocatepe Üniversitesi Kadın Öğretim Üyeleri Örneğiyle	429
Y.Doç. Dr. Neşide YILDIRIM Kadınlara Karşı Ön Yargı ve Ayrımcılık	439
Yrd. Doç. Dr. Nilgün ŞENER, Yrd. Doç. Dr. Ehlinaz TORUN Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Kadın Olmak	453
Dr. Özge ÖZAYDIN Feminist Kuramda Özcülük / Özcülük-Karşıtlığı Tartışması	461
Özlem AĞIRGAN Edirne Sosyal Yaşamından Örnekleme İle Seçilmiş Beş Kadın ve Çalışmaları	466
Prof.Dr.Sami ŞENER Kadının Aile İçi ve Sosyal Rollerinin Dengelenmesi	475
Yrd.Doç.Dr.Seher ER Kadın Kavramının Çağrışımsal Alanı Araştırması	490
Doç. Dr. Serdar KAYPAKOĞLU Cinsiyet Rollerinin Yüz Yüze İletişim Sürecine Yansımaları	501
Yar. Doç. Dr. Şengül ÇELİK Kadın Algısı Üzerine	513
Doç.Dr. Taner TATAR Toplumsal Hayatta Cinsiyet Temelli Farklılaşmalar	517
Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM, Burcu GEZER ŞEN Kadın Bakış Açısıyla Evlilik: Aile Sosyolojisi Açısından Bir Değerlendirme	531